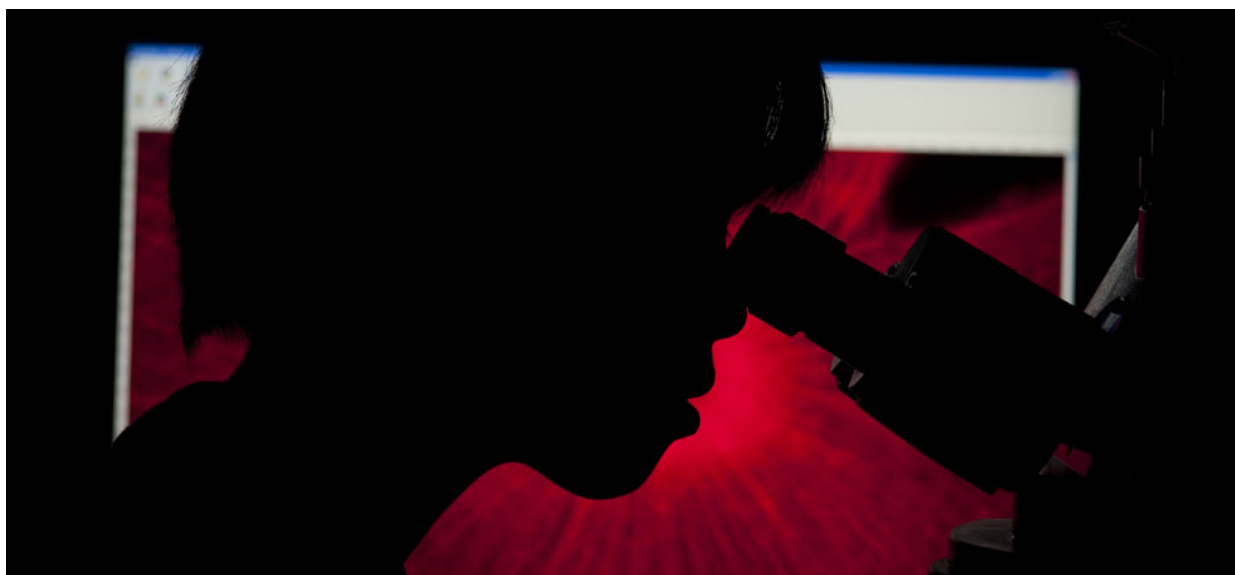

3 Ιουλίου 2014

Η εμφάνιση της Βιοηθικής, ως επιστήμης (Α')

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Βιοηθική είναι ο κλάδος εκείνος της επιστήμης που ασχολείται με την ανάδειξη και την θεώρηση των ηθικών προβλημάτων που ανακύπτουν από τις νέες ανακαλύψεις και χρήσεις της Βιολογίας, της Γενετικής Μηχανικής και γενικότερα της βιοϊατρικής τεχνολογίας. Επιμέρους στόχο της Βιοηθικής αποτελεί η αποσαφήνιση των ορίων της βιολογικής έρευνας καθώς και η υιοθέτηση ενός κοινού κώδικα δεοντολογίας.

Η βιοηθική εξαρχής απετέλεσε διεπιστημονικό πεδίο. Πεδίο δηλαδή στο οποίο συνεργάζονταν πολλοί επιστημονικοί κλάδοι όπως οι ιατρικές επιστήμες, οι φυσικές επιστήμες, η φιλοσοφία, το δίκαιο, η κοινωνιολογία και η θεολογία. Ανάμεσα στους πρώτους βιοηθικολόγους υπήρξαν πολλοί εξέχοντες θεολόγοι. Άλλωστε αναγνωρίζουν όλοι όσοι ασχολούνται με τη βιοηθική την αρχική συνεισφορά της θεολογίας και γενικότερα της θρησκευτικής διδασκαλίας στην ηθική. Το τελευταίο αποδεικνύεται από το ότι οι αναγνωρισμένες θρησκείες λαμβάνουν μέρος σε όλα τα σημαντικά και επίσημα συμβούλια βιοηθικής. Οι απόψεις τους εξ άλλου φιλοξενούνται στην πλειονότητα των έγκριτων περιοδικών βιοηθικού περιεχομένου [\[1\]](#).

Παρόλα αυτά, οι επιστήμονες και ιδιαίτερα οι βιολόγοι και οι γιατροί έχουν κατηγορηθεί για τα ερευνητικά τους ενδιαφέροντα και τα επιτεύγματα τους. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα της κλωνοποίησης, η οποία απαγορεύτηκε σε ανθρώπινους οργανισμούς λόγω τεράστιων ηθικών προβλημάτων. Ωστόσο ο μονομερής τονισμός της ελευθερίας και της υπευθυνότητας των επιστημόνων άφησε μεγάλα περιθώρια για αυθαιρεσία με αποτέλεσμα τη δημιουργία σύγχυσης και αβεβαιότητας σε θέματα διεξαγωγής ερευνητικών πειραμάτων στο επίπεδο της ηθικής.

Η τελευταία διαπίστωση ήταν αυτή που πρόβαλε το αίτημα για την επάνοδο της εκκλησίας και των επισήμων θρησκειών στο τραπέζι του επίσημου βιοηθικού διαλόγου. Ίσως έτσι άρχισε να γίνεται αντιληπτό ότι θα ήταν πολύ πιο αποτελεσματική η βιοηθική που θα κατάφερνε να συνδυάσει την παραδοσιακή ηθική με τους κανόνες της και την πείρα που την διακρίνει, με την ηθική της ευθύνης που χαρακτηρίζεται από την ευελιξία στην αντιμετώπιση των συγχρόνων προβλημάτων.

Η βιοηθική με τη σημερινή της μορφή εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις δυτικές ανεπτυγμένες κοινωνίες. Το αντικείμενο της νέας επιστήμης ανέκυψε έπειτα από την αλματώδη πρόοδο που συντελέστηκε στην Ιατρική πρώτα και έπειτα στη Βιολογία, κυρίως από το Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο και έπειτα. Ο βιοηθικός προβληματισμός παρουσιάστηκε έντονος στο διεθνές προσκήνιο ήδη από τη δίκη

της Νυρεμβέργης και τα γεγονότα που την ακολούθησαν.

Η ιστορική γέννησή της καθώς και η ονομασία της έλαβαν χώρα στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Η χρονική περίοδος, που θα μπορούσε να τοποθετηθεί η εμφάνιση της βιοηθικής, είναι η δεκαετία του 1960. Κατά την διάρκεια αυτής της δεκαετίας πραγματοποιήθηκαν σημαντικές εξελίξεις στο επίπεδο της επιστημονικής και της πολιτισμικής ανάπτυξης. Αφ' ενός συντελέστηκαν μεγάλα επιτεύγματα στον χώρο της βιο-ιατρικής, όπως η μεταμόσχευση οργάνων, οι κλινικά ασφαλείς εκτρώσεις, η προγεννητική διάγνωση, η χρήση του τεχνητού αναπνευστήρα και οι πρώτες εφαρμογές της γενετικής μηχανικής. Από την άλλη, η ίδια χρονική περίοδος αποτέλεσε το κατάλληλο περιβάλλον για έντονες αλλαγές σε κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο, όπως το αίτημα για χειραφέτηση, το φεμινιστικό κίνημα και τα αιτήματα της νεολαίας για περισσότερη ελευθερία και συμμετοχή στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Κατά την προαναφερθείσα χρονική περίοδο συγκροτήθηκαν οι πρώτες επιτροπές βιοηθικής, καθώς επίσης ο βιοηθικός προβληματισμός άρχισε να αποτελεί αντικείμενο ακαδημαϊκής δραστηριότητας. Οι επιτροπές βιοηθικής συνήθως έχουν ως σκοπό τη γνωμοδότηση πάνω στα ηθικά προβλήματα που ανακύπτουν από τις εξελίξεις στους κλάδους της Βιολογίας και της Ιατρικής. Στην αρχή τα ζητήματα της Βιοηθικής ρυθμίζονταν σχεδόν αποκλειστικά από τους ερευνητές. Τα θεαματικά όμως βήματα που έλαβαν χώρα τις δεκαετίες του '80 και του '90 ενέπλεξαν και άλλους κλάδους αλλά και την ίδια την Πολιτεία, η οποία θέσπισε νομοθεσίες για να αποσαφηνίσει τα όρια της έρευνας και τα όρια της ελευθερίας των ερευνητών.

***Παρατήρηση:** Το παρόν άρθρο αποτελεί συνέχεια του αφιερώματος στη συνθετική βιολογία. Πρόκειται για μια μεγάλη έρευνα, αναθεωρημένη έκδοση μεταπτυχιακής-διπλωματικής εργασίας που κατατέθηκε στο ΕΑΠ και πραγματοποιήθηκε από τον θεολόγο Στέφανο Καραούλη με επιβλέποντες τους Ν. Κόϊο και Αν. Μαρά.

Φωτ.: National Institutes of Health / National Eye Institute, Rhoda Baer

[\[1\]](#) Νικολάου Κόϊου, *ό.π.*, σ. 224-225.